

Vec C-393/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

21. máj 2019

Vnútroštátny súd:

Apelativen sąd – Plovdiv

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

16. máj 2019

Obžalovaný:

OM

Ďalší účastníci konania:

Okrážna prokuratura – Haskovo

Apelativna prokuratura – Plovdiv

Predmet konania vo veci samej

Odvolanie obhajoby proti trestnému rozsudku, ktorý vydal Okrâžen säd – Haskovo (Krajský súd Haskovo, Bulharsko) v konaní vedenom z úradnej povinnosti č. 709/18, ktorým bol obžalovaný OM odsúdený vo veci závažnej formy pašovania, v rozsahu, v akom bola v rozsudku nariadená konfiškácia prostriedkov použitých na spáchanie trestného činu.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad článku 17 ods. 1 a článku 47 Charty základných práv Európskej únie

Návrh sa zakladá na článku 267 ods. 1 písm. b) ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 17 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že z dôvodu narušenia spravodlivej rovnováhy medzi všeobecným záujmom a požiadavkou ochrany vlastníckeho práva je neprípustná vnútroštátna právna úprava, akou je právna úprava Bulharskej republiky podľa článku 242 ods. 8 Nakazatelen kodex (trestný zákonník, ďalej len „NK“), podľa ktorej prepravňý prostriedok použitý na spáchanie závažnej formy pašovania a patriaci tretej osobe, ktorá nevedela a ani nemusela alebo nemohla vedieť o spáchaní trestného činu jej zamestnancom, sa má skonfiškovať v prospech štátu?

2. Má sa článok 47 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že je neprípustná vnútroštátna právna úprava, akou je právna úprava podľa článku 242 ods. 8 NK, podľa ktorej prepravňý prostriedok patriaci tretej osobe, ktorá nie je osobou, ktorá trestný čin spáchala, môže byť skonfiškovaný bez toho, aby bol zabezpečený priamy prístup vlastníka k spravodlivosti na predloženie svojho stanoviska?

Právne predpisy a judikatúra Európskej únie

Články 17 a 47 Charty základných práv Európskej únie

Odôvodnenie 33 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/42/EÚ z 3. apríla 2014 o zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti v Európskej únii

Vnútroštátne predpisy

Články 242, 37, 44 a 53 Nakazatelen kodex (trestný zákonník, ďalej len „NK“)

Článok 111 ods. 1 Nakazatelen procesualen kodex (trestný poriadok, ďalej len „NPK“)

Článok 108 Zakon za sobstvenostta (zákon o vlastníctve) z roku 1951

Podľa článku 242 ods. 8 NK prepravný alebo dopravný prostriedok, ktorý slúžil na prepravu alebo dopravu pašovaného tovaru, sa skonfiškujú v prospech štátu, aj keď nie je vo vlastníctve páchatel'a, iba žeby jeho hodnota jednoznačne nezodpovedala závažnosti trestného činu.

Vnútroštátny súd vysvetľuje, že podľa bulharského práva konfiškácia prostriedkov použitých na spáchanie trestného činu závažnej formy pašovania, je nevyhnutným dôsledkom spáchania tohto trestného činu bez ohľadu na to, v koho vlastníctve sa nachádza prostriedok použitý na spáchanie trestného činu. Táto konfiškácia nie je sankciou, ale dôsledkom okolnosti, že skonfiškovaný prostriedok slúžil na spáchanie trestného činu pašovania. Konfiškácia je tak síce aktom spôsobujúcim ujmu, ale nie trestom podľa bulharského trestného zákonníka. Nemožno ho klásť na roveň trestu „konfiškácia“, ktorá predstavuje zbavenie páchatel'a jeho majetku.

Okrem toho treba zohľadniť, že osobitné ustanovenie článku 242 ods. 8 NK o konfiškácii prepravného alebo dopravného prostriedku je výnimkou zo všeobecného ustanovenia článku 53 ods. 1 NK, podľa ktorého prostriedky použité na spáchanie trestného činu sú skonfiškované len vtedy, ak patria páchatel'ovi. Ustanovenie článku 242 ods. 8 NK stanovuje rozsah konfiškácie v prospech štátu zjavne širšie ako základné ustanovenie článku 53 ods. 1 NK.

Pojem „prostriedky použité na spáchanie trestného činu“ je definovaný v záväznej judikatúre Bulharskej republiky. Podľa rozsudku o výklade č. 84/01.12.1960 pléna trestného senátu Vărhoven sãd (Najvyšší súd, Bulharsko) v trestnej veci č. 78/1960 veci „slúžili“ na spáchanie trestného činu, ak boli skutočne použité na jeho spáchanie. Príslušná zásada bola rozvinutá v uznesení č. 11/1971 pléna predchádzajúceho Vărhoven sãd (Najvyšší súd) v trestnej veci č. 8/1971. Podľa tohto uznesenia veci slúžili na spáchanie skutku, „ak boli priamo použité ako nástroje alebo prostriedky na naplnenie skutkovej podstaty úmyselného trestného činu“. Prostriedok použitý na spáchanie trestného činu preto nie je to isté ako predmet trestného činu, keďže ide o veci, ktoré v konkrétnej situácii slúžia na vykonanie trestnej činnosti. Určitá vec je prostriedkom použitým na spáchanie trestného činu len vtedy, ak je priamo spojená s trestnou činnosťou a nie s inými znakmi skutku. V prvom rade ide o prípady, akým je prejednávaný prípad, v ktorých je trestná činnosť ako taká spáchaná použitím prepravného alebo dopravného prostriedku. Ide tu o takýto prípad, keďže trestná činnosť spočíva v skutočnej doprave (skutočnej preprave) tovaru cez hranice.

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 V júli 2018 obžalovaný OM pracoval pre tureckú prepravnú spoločnosť „Plastnak Nakliat Turizam Sanayi Ve Tidzharet Anonim Shirketi“. Realizoval medzinárodnú dopravu nákladnou prívesovou súpravou, ktorá sa skladala z ťahača značky „Mercedes“ a jedného pripojeného prívesu značky „Tirsan“.
- 2 Dňa 11. júla 2018 sa mal vydať na ďalšiu cestu z tureckého mesta Istanbul do mesta Delmenhorst v Spolkovej republike Nemecko, aby prepravil lieskovoorieškové maslo. Pár dní pred jeho odchodom ho skontaktovala neznáma osoba a navrhla mu, aby prepašoval do Nemecka 2 940 antických mincí za odmenu. Obžalovaný súhlasil a mince prevzal. Mince vážili celkovo 24,850 kg a boli rozdelené do troch fliaš Coca-Cola z umelej hmoty s objemom 1,5 l/flaša, ktoré mali odrezanú vrchnú časť. Fľaše boli obalené čiernou látkou a lepiacou páskou v záujme skryť ich obsah. Obžalovaný uložil tri fľaše do existujúceho úložného priestoru, ktorý sa nachádzal pod sedadlom vodiča a bol určený pre batožinu, náradie a iné príslušenstvo. Priestor bol vlastne skrinkou s dvierkami, ktoré sa otvárali stlačením tlačidla na sedadle vodiča (tlačidlo bolo prístupné iba z vnútra kabíny vodiča).
- 3 Obžalovaný skryl fľaše s mincami medzi štyri umelohmotné platne a tienidlá pre autosklá v úložnom priestore a o svojom pláne spáchať trestný čin nikomu nepovedal.
- 4 Ráno 12. júna 2018 bez problémov prešiel cez turecký hraničný priechod „Kapakule“ a cez hraničný priechod „Kapitan Andreevo“ sa dostal na územie Bulharskej republiky. Na poslednom uvedenom hraničnom priechode sa na účely hraničnej a colnej kontroly zaradil do radu „nákladné automobily vstupujúce do krajiny“.
- 5 V tom čase mal službu na kontrole colný úradník a svedok DM. Vykonal bežnú kontrolu nákladnej prívesovej súpravy a tovaru, v rámci ktorej vyzval vodiča, aby otvoril úložný priestor. Obžalovaný tak urobil a svedok objavil fľaše. Na otázku colného úradníka, čo fľaše obsahujú, obžalovaný odpovedal, že sa tam nachádzajú rezervné súčiastky pre motorové vozidlá. Colný úradník rozhodol, že fľaše treba dôkladne preskúmať a jednu z nich narezal. Následne objavil mince. Predpokladal, že ide o kultúrno-historickú hodnotu a obrátil sa na experta regionálneho historického múzea, ktorý jeho predpoklad potvrdil.
- 6 Antické mince, ťahač, príves, kľúč zapalovania a vodičský preukaz boli zaistené a zabavené ako dôkazné prostriedky. Nákladná prívesová súprava bola riadne preskúmaná, odfotografovaná, ohodnotená znalcom a následne zadržaná.
- 7 Archeologicko-numizmatický znalecký posudok, ktorý nebol účastníkmi konania spochybný, dospel k záveru, že všetky mince sú pravé a sú archeologickými objektmi. Ide totiž o mincový poklad, čo je hromadný nález, mimoriadne cenný pre historickú vedu. Keďže v prípade mincí ide o poklad, majú vysokú hodnotu tak z vedeckého hľadiska, ako z hľadiska expozícií. Hodnota každej mince bola

napokon odhadnutá na 25 BGN; celkovú hodnotu všetkých mincí stanovili na 73 500 BGN.

- 8 V nespornom znaleckom posudku bola hodnota ťahača značky „Mercedes“, ktorým boli mince prepravované, stanovená na 81 529,50 BGN a hodnota pripojeného prívesu značky „Tirsan“ na 23 721,25 BGN.
- 9 Konanie na súde prvého stupňa sa konalo v neprítomnosti obžalovaného. Obhajoba nenavrhol ani vypočutie svedkov, ani predloženie dokumentov, ani nenamietala proti skutkovému stavu opísanému v obžalobe, ktorou bolo začaté súdne konanie. Tento skutkový stav zodpovedá skutkovému stavu, ako ho zistil súd. V obžalobe sa nepoukazuje výslovne na to, že spoločnosť, ktorá nákladnú prívesovú súpravu vlastní, nemá žiadny vzťah k trestnému činu (neuvádza sa to ani v odôvodnení prvostupňového súdu); z opisu zisteného skutkového stavu však vyplýva, že takýto vzťah neexistuje.
- 10 Počas prípravného konania sa konateľ spoločnosti, ktorá vlastní sporný ťahač, dozvedel o konaní a advokátovi Dimitarovi Sladovovi udelil plnomocenstvo, aby ho zastupoval v súvislosti s úschovou nákladnej prívesovej súpravy, ktorá bola zaistená ako dôkazný prostriedok. Advokát Sladov v prípravnom konaní požiadal o vydanie ťahača a prívesu. Žiadosť o vydanie nákladnej prívesovej súpravy bola zamietnutá dozorným prokurátorom a po podaní odvolania aj prvostupňovým súdom.
- 11 Advokát Ivanov vo svojom záverečnom prejave na prvostupňovom súde nehájil nevinu svojho mandanta, ani jeho oslobodenie spod obžaloby. Žiadal, aby bol uložený nižší trest a aby nebol uplatnený článok 242 ods. 8 NK; v tejto súvislosti po prvýkrát argumentoval, že toto ustanovenie a vyššie uvedené ustanovenia porušujú právo Únie.
- 12 Trestným rozsudkom č. 13/22.03.2019, ktorý vydal Okrážen súd – Haskovo (Krajský súd Haskovo) v konaní vedenom z úradnej povinnosti č. 709/18, bol obžalovaný OM odsúdený vo veci spáchania trestného činu podľa článku 242 ods. 1 písm. e) NK – závažnej formy pašovania mincového pokladu, ktorého hodnota spĺňa znak skutkovej podstaty „vo veľkom rozsahu“. V rámci hlavného trestu bol odsúdený na trest odňatia slobody na tri roky a ako vedľajší trest mu bol uložený peňažný trest vo výške 20 000 BGN. Výkon hlavného trestu bol odložený na štyri roky od právoplatnosti rozsudku. Mince, ktoré boli predmetom trestného činu, boli podľa článku 242 ods. 7 NK skonfiškované v prospech štátu. Podľa článku 242 ods. 8 NK bol v prospech štátu skonfiškovaný aj sporný ťahač ako prostriedok, ktorý slúžil na prepravu pašovaného tovaru. Príves, ktorý priamo nesúvisel s prepravou, bol vydaný jeho vlastníčkovi, čiže tureckej spoločnosti.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 13 V odvolaní sa uvádza, že konfiškáciou ťahača bolo porušené aj právo obžalovaného na obhajobu. Ide o porušenie ustanovení Európskeho dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDLP“), Dodatkového protokolu k dohovoru, Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), ako aj nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013 z 9. októbra 2013, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie.

- 14 Na hlavnom pojednávaní advokát Ivanov trval na odvolaní a uviedol nové argumenty v prospech názoru, že konfiškácia prepravného prostriedku, ktorý je vo vlastníctve osoby inej ako je jeho mandant, nebolo nariadené v súlade s právom. Tvrdí, že konfiškácia porušuje aj požiadavky smernice 2014/42, ktorá odkazuje na EDLP a na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“); konfiškácia okrem toho nie je v súlade ani s požiadavkou podľa článku 5 Dohovoru o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zabavovaní a konfiškácii výnosov z trestnej činnosti, podľa ktorého dotknuté osoby musia mať účinné právne prostriedky na ochranu svojich práv. Advokát Ivanov naďalej trvá na svojom osobitnom návrhu podanom na odvolací súd, aby bol Súdnemu dvoru Európskej únie predložený návrh na začatie prejudiciálneho konania, čím sa preskúma uplatňované porušenie konkrétnych ustanovení práva Únie.
- 15 Prokuror ot Apelativna prokuratura – Plovdiv (Prokurátor odvolacej prokuratúry Plovdiv, Bulharsko) navrhuje, aby súd osobitný návrh zamietol, keďže výklad práva Únie nie je potrebný. Konfiškáciu prepravného prostriedku, ktorým bol pašovaný poklad prepravovaný, ktorú nariadil Okrážen sád – Haskovo (Krajský súd Haskovo), musí potvrdiť odvolací súd, keďže uplatnenie článku 242 ods. 8 NK v bulharskej judikatúre nikdy nebolo predmetom sporu alebo divergencií. Prokurátor odkazuje na rozsudky Värhoven kasacionen säd (Najvyšší kasačný súd, Bulharsko), ktoré zdôrazňujú, že konfiškácia je nutným dôsledkom spáchania trestného činu pašovania bez ohľadu na to, či je skonfiškovaný majetok vo vlastníctve páchatela alebo tretej, dobromyseľnej osoby. Värhoven kasacionen säd (Najvyšší kasačný súd) potvrdil judikatúru týkajúcu sa konaní vo veci trestných činov podľa článku 242 NK, v ktorých nebolo zistené porušenie zásady spravodlivej rovnováhy medzi rôznymi dotknutými záujmami, zakotvenej v právnych aktoch Únie uvedených advokátom Ivanovom. Skutočnosť, že vlastník prepravného prostriedku bol zbavený používania tohto prostriedku, je legitímnym a primeraným dôsledkom trestného činu. Každý členský štát má možnosť nariadiť takúto konfiškáciu vo všeobecnom záujme.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

- 16 Získať odpoveď na otázku týkajúcu sa zmyslu a obsahu relevantného práva Únie má rozhodujúci význam pre správne rozhodnutie v prejednávacom trestnom konaní. Ustanovenie článku 242 ods. 8 NK je jednoznačné a nevyžaduje výklad: súd je povinný skonfiškovať prostriedok použitý na spáchanie závažnej formy pašovania bez ohľadu na to, v koho vlastníctve sa prostriedok nachádza. Tento predpis pochádza z čias, keď právo Spoločenstva ešte nebolo pre Bulharsko záväzné, a pravdepodobne nie je v súlade s niektorými predpismi práva Únie. Pravdepodobne nie je v súlade konkrétne s článkom 17 ods. 1 a článkom 47

Charty. Skutočnosť, že prepravný alebo dopravný prostriedok, ktorý slúžil na prepravu alebo dopravu tovaru pašovaného v zmysle článku 242 NK, sa podľa článku 242 ods. 8 NK skonfiškujú v prospech štátu aj vtedy, ak nie je vo vlastníctve páchatel'a, môže podľa odvolacieho súdu viesť k nepomeru medzi záujmom tretej osoby, ktorá sa nijakým spôsobom nezúčastnila na spáchaní trestného činu a nemá žiadny vzťah k trestnému činu, a záujmom štátu na skonfiškovaní majetku tejto osoby, keďže ten bol použitý na spáchanie trestného činu. Keďže vnútroštátne právo nestanovuje postup výsluchu vlastníka prostriedku použitého na spáchanie trestného, môže okrem toho dôjsť aj k porušeniu požiadavky vyplývajúcej z článku 47 Charty (ktorá preberá požiadavku vyplývajúcu z článku 6 EDĽP), podľa ktorej treba zabezpečiť účinné prostriedky nápravy, čo nutne zahŕňa aj priamy prístup k spravodlivosti.

- 17 Nezlučiteľnosť vnútroštátneho práva Bulharskej republiky s uvedenými ustanoveniami práva Únie signalizuje rozsudok štvrtej komory ESLP z 13. októbra 2015, ÜNSPED PAKET SERVISI SAN. VE TIC. A. Ş. v. Bulharsko (sťažnosť 3503/2008). Tento rozsudok sa zaoberal prípadom, keď Bulharská republika na základe článku 242 ods. 8 NK skonfiškovala nákladný automobil, ktorý bol vo vlastníctve spoločnosti registrovanej v Tureckej republike. V tomto rozsudku sa konštatovalo, že konfiškácia porušuje článok 1 Dodatočného protokolu k EDĽP, ktorého obsah sa prekrýva s obsahom článku 17 ods. 1 Charty týkajúcom sa vlastníckeho práva. V rozsudku sa ďalej uvádza, že vlastníkovi nákladného automobilu bol odopretý prístup k spravodlivosti. Prístup k spravodlivosti ako prostriedok uplatnenia účinnej právnej ochrany je zabezpečený v článku 47 Charty. V rozsudku ESLP sa uvádza, že neexistencia postupu, v ktorom by dotknutá osoba mohla predložiť svoje stanovisko, viedlo k tomu, že štátne orgány nemohli preskúmať proporcionalitu konfiškácie, čo zase viedlo k tomu, že nebolo možné vytvoriť „spravodlivú rovnováhu“ medzi všetkými dotknutými záujmami. Zdôrazňuje sa, že táto rovnováha závisí od mnohých faktorov, okrem iného od správania vlastníka. Vnútroštátne orgány preto museli zohľadniť mieru zavinenia alebo starostlivosti vo vzťahu ku skonfiškovanému majetku alebo aspoň vzťah medzi prejavovým správaním a trestným činom. Je isté, že dotknutá spoločnosť musela niesť individuálne a nadmerné bremeno; v tomto kontexte treba odkázať na rozsudok z 23. septembra 1982, Sporrang a Lonroth v. Švédsko (body 69 až 73, séria A, č. 52).
- 18 Vnútroštátny súd považuje za vhodné citovať úryvok z rozsudku ESLP z 24. októbra 1986, Agosi v. Spojené kráľovstvo (sťažnosť 9118/80, séria A, č. 108), ktorý znie: „Na to, aby bola konfiškácia podľa článku 1 ods. 2 Dodatočného protokolu k EDĽP odôvodnená, postačuje, ak štát vytvorí spravodlivú rovnováhu medzi verejným záujmom a záujmom dotknutej osoby.... Vytvorenie spravodlivej rovnováhy závisí od viacerých faktorov; v tejto súvislosti je správanie vlastníka majetku vrátane miery jeho zavinenia alebo starostlivosti len jednou z okolností, ktoré treba zohľadniť. Napriek tomu, že článok 1 ods. 2 nestanovuje výslovne požiadavky procesnej povahy, [ESLP] musí zohľadniť, či postupy uplatniteľné v prejednávacom prípade boli koncipované tak, že bolo

možné primerane zohľadniť okrem iného mieru zavinenia alebo starostlivosti spoločnosti ako sťažovateľa alebo prinajmenšom vzťah medzi správaním spoločnosti a... porušením práva; a aj to, či sporné postupy ponúkali spoločnosti – sťažovateľovi primeranú možnosť, aby príslušným orgánom predložila svoje stanovisko“.

- 19 Ďalej treba zohľadniť odôvodnenie 33 smernice 2014/42. Podľa tohto odôvodnenia treba stanoviť osobitné záruky a prostriedky súdnej nápravy, aby sa zaručila aj ochrana základných práv tretích osôb, ktoré nie sú trestne stíhané. Ďalej je stanovené, že tieto záruky zahŕňajú právo byť vypočutý pre tretie osoby, ktoré tvrdia, že sú vlastníčkmi skonfiškovaného majetku.
- 20 Z vyššie uvedených dôvodov vnútroštátny súd zastáva názor, že otázka týkajúca sa zmyslu a uplatniteľnosti oboch vysvetlených ustanovení Charty, ako aj prípadného nesplnenia požiadaviek týchto ustanovení vnútroštátnou právnou úpravou článku 242 ods. 8 NK o konfiškácii prostriedku použitého na spáchanie závažnej formy pašovania, má priamy (prejudiciálny) význam pre správne rozhodnutie tak v prejednávanej veci, ako aj v ďalších veciach s rovnakým predmetom.